

SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ'NE ÜYE BELEDİYELERİN COVID-19 SALGIN SÜRECİNDEKİ FAALİYETLERİ VE SORUNLARI

Doç. Dr. İnci PARLAKTUNA

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi,
İ.İ.B.F., İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

İçişleri Bakanlığı 28 Mart 2020 tarihinde Cumhurbaşkanının talimatıyla tüm valiliklerin il idari kurullarını toplayarak KoronaVirüs salgınının yayılmasını önlenmek amacıyla “Pandemi Kurulu” oluşturulacağına dair genelge göndermiştir. İl/İlçelerde kurulan Pandemi Kurulları, COVID-19 salgınının yayılmasını önlemek için İl idaresi Kanununun 11/C maddesi ile İl Hıfzıssıhha Kurulu üyelerinin iştiraki ile toplanan ve Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 27. ve 72. maddeleri çerçevesinde kararlar alırlar. Dolayısıyla Pandemi kurulları, KoronaVirüs salgınının yayılmasını önleyecek en etkili tedbirleri ve vatandaşların bu tedbirlere en üst düzeyde riayet etmelerini sağlayacak uygulamaları genelge ve bu kararlara göre almaktadır. Ayrıca ilin özel durumunu dikkate alan sosyal izolasyon ve sosyal mesafeyi en üst seviyeye taşıyacak her türlü ilave tedbir pandemi kurulu tarafından karara bağlanmaktadır. Alınan tüm kararlar illerde valilik, ilçelerde kaymakamlık bünyesinde vakit kaybetmeden yürütülür. Pandemi Kurulu; Belediye Başkanı, İlin Emniyet Müdürü, Cumhuriyet Başsavcısı, Jandarma Komutanı, Üniversite Rektörü, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürü, İl Özel İdare Genel Sekreteri, Eczacılar Odası temsilcisi, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerden kurulabilir. Pandemi kurulunun COVID-19 salgınına yönelik aldığı birçok kararın uygulanması ve bu uygulamaların denetlenmesi belediyelerin görevleri arasında yer almaktadır. Zira belediyeler, COVID-19 salgınıyla mücadele sürecinde gerçekleştirildikleri faaliyetler ve yapmış oldukları destekler, üstlendikleri roller ve aldıkları inisiyatiflerle önemli sorumluluklara sahiptir. Dolayısıyla belediyeler faaliyetlerini bu kararlar çerçevesinde gerçekleştirmektedirler.

Sağlıklı Kentler Birliği (SKB), COVID-19 salgını sürecinde üye belediyelerin gerçekleştirdikleri faaliyetleri, karşılaştıkları sorunlar ve çözümleri ile edindikleri tecrübeleri belirlemek amaçlı sorular hazırlamış ve bu soruları cevaplandırmaları istenmiştir. Bu çalışmada aşağıda belirtilen sorular değerlendirilmiş ve rapor edilmiştir.

Soru-1: COVID-19'un ülkemizde görülmeye başlamasından bu ana kadar olan süreçte belediyenizin gerçekleştirdiği faaliyetleri kısaca açıklayınız?

Soru-2: COVID-19'un ülkemizde görülmeye başlamasından bu ana kadar olan süreçte belediyenizin karşılaştığı sorunlar ve nedenleri nelerdir? Belediye bu sorunlara nasıl çözümler üretti?

Soru 3: COVID-19 sürecinde Sağlıklı Kentler Birliği ne yapmadı? ve neler yapabiliirdi?

Soru 4: COVID-19 sonrası belediyelerin çalışma biçimleri veya yapıları sizce nasıl değişmelidir?

Çalışmada üye belediyelerin eksik yönlerini güçlendirmek ve karşılaştığı sorunları çözmek için önerilerin geliştirmesi ve faaliyetlerindeki iyi örnekleri diğer belediyeler ile paylaşılması

amaçlanmıştır. COVID-19 sürecinin uzayacağı varsayımının giderek güçlenmesi bu çalışmanın üye belediyelere yol gösterici nitelikte olacağını umuyorum.

Anket çalışmasının yapıldığı 2020 Mayıs ayında Sağlıkli Kentler Birliğinin toplam üye belediye sayısı 73'tür. Bu çalışmaya 58 üye belediye katılmıştır. Tablo 1'de SKB'ye üye belediyeler ile çalışmaya katılan belediyelerin sayıları gösterilmektedir. Bu çalışmaya 58 belediye katılmış, 15 belediye katılmamıştır. Değerlendirme yapılırken karşılaşılan temel zorluklardan biri cevapların dağınık şekilde verilmiş olmasıdır. Cevapların belirli başlıklar altında toplamak ciddi bir zaman almıştır. Karşılaşılan diğer bir zorluk ise bazı cevaplardaki ifadelerin açık ve anlaşılır olmamasıdır. Böyle durumda bu cevaplar değerlendirme dışı bırakılması tercih edilmiştir.

Tablo 1 SKB'ye Üye Belediyeler ve Çalışmaya Katılanların Sayıları

BELEDİYELER	Üye Belediyelerin Sayısı	Çalışmaya katılan Belediyeler sayısı
Büyükşehir Belediyesi	16	12
İl Belediyesi	9	5
Büyükşehir İlçe Belediyesi	36	30
İl-İlçe Belediyesi	12	11
Toplam	73	58

Çalışmada elde edilen verilerin analizi IBM SPSS (Statistical Package for Social Sciences) versiyon 24 paket programından yararlanılarak yapılmıştır. Veriler frekans tablolar ve çapraz tablolar oluşturularak analiz edilmiştir. Değerlendirmede ilk adım sorunun konusu ile ilgili bilgilendirme yapılmakta, ikinci adımda SPSS analiz sonuçlarına yer verilmekte, üçüncü adımda belediyelere yönelik örnekler paylaşılmaktadır. Çalışma beş alt başlık altında değerlendirilmiş ve planı aşağıdaki gibi tasarlanmıştır.

1. Belediyelerin demografik özellikleri.
2. COVID-19 salgının ülkemizde görülmeye başlamasından bu ana kadar olan süreçte belediyenizin yaptığı faaliyetleri sıralayınız?
3. COVID-19 salgın sürecinde belediyenizin karşılaştığı sorunlar ve nedenleri nelerdir? Belediyeniz bu sorunlara nasıl çözüm üretti?
4. COVID-19 salgın sürecinde Sağlıkli Kentler Birliği neler yapabilirdi?
5. COVID-19 salgın sonrası belediyelerin çalışma biçimleri veya yapılanmaları sizce nasıl değişmeli?

1. Belediyeleri Demografik Özellikleri

COVID-19 salgınında başarılı sonuçların elde edilmesi belediyelerin sahip oldukları mevcut kaynaklara (fiziki sermaye, sosyal sermaye, işgücü, finansal sermaye vb) ve belediyelerin faaliyetlerini doğru şekilde uygulamalarıyla ilişkilidir. Bu nedenle belediyeler faaliyetlerini belirlerken bölgelerindeki nüfus yoğunluğu ve 65 yaş üstü nüfus oranları gibi demografik özellikleri dikkate alarak belirlemeleri önem arz etmektedir.

1.1. Belediyelerin Nüfus Yoğunluğu

Belli bir alanda yaşayan birey sayısının alanın yüzölçümüne bölünerek bulunan nüfus yoğunluğu kilometrekare başına düşen kişi sayısı olarak tanımlanır. Belediyelerin nüfus yoğunluğu, belediyelerin hizmetlerini etkili ve verimli bir şekilde arz etmesinde önemli bir faktördür. Çünkü nüfus yoğunluğu artıka belediye hizmetlerinin birim maliyeti artar ve hizmetlerin kalitesi düşer. KoranaVirüs'ün bulaşıcılığını en aza indirmede öncelikli tedbirlerden olan sosyal mesafenin korunması, nüfus yoğunluğu yüksek il ve ilçelerdeki açık kamusal mekânlarda (parklar, spor alanları, meydanlar, sokaklar, caddeler, pazar yerleri, kıyı şeritleri vb) ve kamusal yapılarda (müzeler, okullar, lokantalar, hastaneler, camiler, terminaller, yurtlar vb) güçleşmektedir. Bu nedenle COVID-19 salgını sürecinde nüfus yoğunluğu yüksek olan belediyelerin, sosyal mesafeyi korumayla ilgili uygulamalarını dikkatli şekilde tasarlamalıdır.

Çalışmaya katılan belediyelerin nüfus yoğunluğu Tablo 2’de gösterilmektedir. Belediyelerin nüfus yoğunluğu belediyelerin yüzölçümleri (Türkiye mülki idare bölümleri haritasına göre) kilometrekare alınarak hesaplanmıştır. Sağlık Bakanlığı, vaka olarak kabul edilen hastaların %60’ının nüfus yoğunluğu en yüksek il olan İstanbul’da olduğunu rapor etmiştir. Çalışmada en yüksek nüfus yoğunluğuna sahip belediye İstanbul Büyükşehir ilçe belediyesi olan Kadıköy Belediyesidir, bir kilometrekareye 19.308,52 kişi düşmektedir. En düşük nüfus yoğunluğuna sahip belediye ise bir il belediyesi olan Çankırı Belediyesidir, bir kilometrekareye 11,63 kişi düşmektedir. Türkiye genelinde 2019 yılına göre kilometrekare başına düşen kişi 108 olduğu alınırsa, 34 belediye Türkiye’nin nüfus yoğunluğunun üstünde bir değere sahiptir.

Tablo 2 Belediyelerin Bir Kilometrekareye Düşen Kişi Sayısı

Belediyeler	0-50 Kişi	50-100 Kişi	100-500 Kişi	500-1000 Kişi	1000-10000 Kişi	10000-50000 Kişi
Büyükşehir		4	7		1	
İl	4		1			
Büyükşehir İlçe	3	2	10	6	8	1
İl İlçe	8	3				
Toplam	15	9	18	6	9	1

Kaynak: Yüzölçümler (Türkiye mülki idare bölümleri haritasına göre). Nüfus 2019 yılı verileri.

1.2. Belediyelerin 65 Yaş Ve Üstü Nüfus Oranı

COVID-19 salgınında en önemli risk grubunu oluşturan 65 yaş ve üstü vatandaşların için daha farklı önlemler alınmıştır. İçişleri Bakanlığının valiliklere gönderdiği genelge kapsamında “65 yaş ve üstü vatandaşlara sokağa çıkma yasağı getirilmesi ve park ve bahçe gibi açık alanlarda dolaşmalarının sınırlandırılması” önemli tedbirlerdendir. Devlet aldığı bu tedbir ile anayasal bir görevini yerine getirmektedir. Zira T.C. Anayasası, 1982: Md.61 göre; “Yaşlılar, Devletçe korunur, yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir.” COVID-19 salgını İçişleri Bakanlığının Cumhurbaşkanlığının talimatlarıyla 81 ilin valiliklerine gönderdiği genelgede tek başına yaşayan ve ihtiyaçlarını karşılayacak yakını bulunmayan 65 yaş ve üstü ile kronik rahatsızlığı olan vatandaşların mağdur olmaması ve temel ihtiyaçlarının karşılanması için

vali/kaymakamların başkanlığında “65 yaş ve üstü vatandaşlar için Vefa Sosyal Destek Grubu” oluşturulacağı genelgede belirtilmiştir. Dolayısıyla kısıtlama/yasaklama getirilen bu kişilerin ihtiyaçlarının karşılanmasında gerekli hizmetlerin üretilmesi için ne kadar personel ile ne kadar araç ve gereç ihtiyacı olacağı belediyelerin faaliyetlerini planlamasında önemlidir. Tablo 3’de belediyelerin 65 yaş ve üstü oranları gösterilmektedir.

Tablo 3 Belediyelerin 65 Yaş Ve Üstü Oranları

Belediyeler	%1-%5	%5-%10	%10-%15	%15-%20	%20-%35	Cevap vermemiş
Büyükşehir	1	5	4			2
İl			3	1	1	
Büyükşehir İlçe		9	6	4	2	9
İl İlçe			2	3	2	4
Toplam	1	14	15	8	5	15

58 belediyeden 15 belediye bu soruya cevap vermemiştir. 65 yaş ve üstü nüfus oranı en yüksek belediye Ürgüp Belediyesi (%34,4) olup, Dinar Belediyesi (%27,23) ve Burdur Belediyesi (%25,3) takip etmektedir. En düşük 65 yaş ve üstü nüfus oranına ise Ordu Büyükşehir Belediyesi (%4,8) sahiptir.

2. COVID-19 Salgını Sürecinde Belediyenin Gerçekleştirdiği Faaliyetler Nelerdir?

COVID-19 salgını daha önce yaşanmış bir süreç değildir. Bu nedenle belediyeler daha önce hiç yapmadıkları veya ilk defa yapacakları birçok faaliyeti bu süreç içinde gerçekleştirmişler ve yaşayarak deneyimlemişlerdir. Belediyeler faaliyetlerini ya yeni birim veya ekip kurarak ya da mevcut birimlerle koordineli çalışarak yürütmüşlerdir. Çalışmaya katılan belediyelerden 25 belediye tüm birimler ile koordineli ve işbirliği içinde çalışarak başkanlık bünyesinde, 14 belediye başkan, başkan yardımcıları ve konuyla ilgili bir, iki veya üç birim ile koordineli ve işbirliği içinde birlikte çalışarak, 10 belediye başkan, başkan yardımcısı ve belediyenin sadece bir birimini görevlendirerek bu faaliyetlerini yürütmüştür. Belediyeler faaliyetlerini gerçekleştirirken ihtiyaç duydukları yeni kurul/merkez/komisyon gibi birimler de kurmuşlardır.

Ayrıca tek başına yaşayan, ihtiyaçlarını karşılayacak yakını bulunmayan 65 yaş ve üstü ile kronik rahatsızlığı olan kişilerin mağdur olmaması için gerek valiliklerin gerekse kaymakamlıkların başkanlığında il ve ilçelerde Polis, Jandarma, Bekçi, AFAD personeli gibi kamu çalışanlarından oluşan “Vefa Sosyal Destek Grubu” oluşturulmuştur. Belirtilen nitelikte vatandaşların 112, 155, 156 ve diğer telefon numaraları üzerinden ihtiyaçları 22 Mart 2020 tarihi itibarıyla karşılanmaya başlanmıştır. Belediyeler Vefa Sosyal Destek Grubunun faaliyetlerini yerine getirmeleri için eleman desteğinde bulunmuşlar ve birlikte çalışmışlar, malzeme desteği vererek vatandaşların taleplerini karşılamışlar, araç desteği vererek ulaşım sorunlarını çözmüşlerdir. COVID-19 salgını sürecinde çalışmaya katılan 58 belediyeden 29 belediye faaliyetleri yerine getirmeleri için yeni bir

birim kurmadıklarını mevcut birim ve ekiplerle faaliyetlerini yürüttüklerini, 19 belediye ise yeni birim veya ekip kurarak mücadele ettiklerini ifade etmişlerdir.

COVID-19 salgın sürecinde belediyelerin gerçekleştirdikleri bu yeni faaliyetler, diğer birçok belediyenin faaliyetleri ile benzerlik göstermektedir. Belediyenin yeni faaliyetleri; Malzeme temin etme faaliyetleri, Dezenfeksiyon ve atık toplama faaliyetleri, Destekleme faaliyetleri, Dağıtım faaliyetleri, Araç/Gereç kullanma faaliyetleri, Üretim faaliyetleri, Bilgilendirme faaliyetleri, Sosyal Hizmet faaliyetleri, Erişim faaliyetleri, Eğitim faaliyetleri, Diğer Faaliyetler olarak on başlık altında sınıflandırılmıştır.

2.1. Malzeme Temin Etme Faaliyetleri:

Belediyeler COVID-19 salgınından korunmak için bireysel koruyucu malzemelere, makinelere, araçlara ve iç ve dış mekânları ilaçlamak için dezenfektan malzemelere ihtiyaç duymuş ve bu malzemeleri kısıtlı bütçeleri ile temin etmeye çalışmışlardır. Belediyelerin salgın sürecinde temin ettikleri malzemeler aşağıdaki gibidir.

- ✓ *Kişisel koruyucu malzemeler:* Maske, eldiven, galoş, bone, koruyucu tulum, siper maske, kolonya, el ve yüz dezenfektanı, koruyucu solüsyonlar, sabun, çizme gibi malzemeleri birçok belediye çalışanlarına (örneğin çöpleri toplayan, iç ve dış mekânların dezenfeksiyon işlemleri yapan veya vatandaş ile yoğun olarak karşı karşıya bulunan personel başta olmak üzere diğer çalışan personeline) çalışma sırasında kullanmaları için temin edilmiş,
- ✓ *Dağıtmak için alınan malzemeler;* Maske, siper maske, eldiven, kolonya, el-yüz dezenfektanları, sabun gibi malzemeleri vatandaşlar, başka kurumlarda çalışanlar, muhtarlar, basın mensupları gibi belediye dışındaki kişi ve kurumlara dağıtılmak için temin edilmiş, *Diğer malzemeler:* ceset torbası, koruyucu sarf malzemeler, maske üretmek için çeşitli malzemeler temin etmiş,
- ✓ *Makineler ve araçlar;* Ateş ölçer, maske üretimde kullanılmak üzere makine, ilaçlama motoru, el pompası, dezenfektan püskürtme cihazı, dezenfektan makinesi, arozöz yıkama aracı, mobil ilaçlama makinesi, belediyenin araçlarını ve gemilerini ilaçlama düzeneği, mini süpürge, çöp taksi, vakumlu elektrik süpürgesi, elektrikli yıkama araçları temin etmiş.

2.2. Dezenfeksiyon ve Atık Toplama Faaliyetleri:

COVID-19 sürecinde belediyenin önemli faaliyetlerindedir. Çalışmaya katılan belediyeler COVID-19 salgın sürecinde bu faaliyetlerini daha sıklaştırmış ve kullandıkları malzemeleri güçlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Her belediye dezenfeksiyon faaliyetlerinin zamanlarını (düzenli veya belirli aralıkta yapıp yapmayacağını) elindeki araçlara ve malzemelere göre belirlemiştir. Bazı büyükşehir ve ilçe belediyeleri ilaçlama ve dezenfekte işlemlerini Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) üzerinden görüntüleme yaparak koordineli ve kontrollü bir şekilde COVID-19 salgınına karşı mücadele etmişler. Belediyelerin dezenfeksiyon faaliyetleri aşağıdaki gibidir.

- ✓ *Bina İçi Dezenfeksiyon Faaliyetleri:* Belediyelerin hemen hemen hepsi il/ilçelerindeki kamu kurum ve kuruluşların binalarında, sağlık kurumlarında, eğitim kurumlarında, ibadethanelerde, eczanelerde, bankalarda, apartmanlar, evler ve iş yerlerinde, spor tesislerinde, PTT binalarında, umumi tuvaletlerde, dükkânlarda, berber ve güzellik salonlarında dezenfeksiyon çalışmaları yapmış,

- ✓ *Bina Dışı Dezenfeksiyon Faaliyetleri:* İl/İlçe merkezleri, insanların yoğun olduğu yerleri, mahalleleri, sokakları, caddeleri, meydanları, çarşıları, park ve bahçeleri, bankları, spor aletlerini, çocuk parkları, okul bahçeleri, ATM'leri, köprüleri, tüm askeri ve polis noktalarını, havalimanı, garları, otogarları, karantina-riskli bölgeleri, kamu kurum ve kuruluşlara ait tüm taşıtları ve tüm toplu taşıma araçları, otoparktaki araçlar, çöp konteynırları ve kutuları, duraklar dezenfekte edilmiş. Ayrıca çok el dokunan yerler (örneğin bankamatik gibi) dezenfektan içeren ilaçlar ile silinerek dezenfekte edilmiş. Belediyenin depolama sahası ve aktarma istasyonu gibi riskli yerler düzenli olarak dezenfekte edilmiş.
- ✓ *Atık toplama faaliyetleri:* Türkiye'de 07 Nisan 2020 Tarihinde T.C. Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı 'Tek Kullanımlık Maske, Eldiven Gibi Kişisel Hijyen Malzeme Atıklarının Yönetiminde COVID-19 Tedbirleri' başlıklı bir genelge yayınlamıştır. Yayımlanan genelge çerçevesinde tek kullanımlık maske, eldiven gibi kişisel hijyen malzeme atıklarını toplama faaliyetlerini çalışmaya katılan belediyeler üç şekilde gerçekleştirmişlerdir. Ya 72 saat belirlenen özel depolarda bekletilmiş ya tıbbi atık kapsamında toplamış ya da özel toplama kutularında (hijyen kutuları) toplayarak bertaraf etmiştir. Çalışmaya göre belediyelerin %41,3'ü özel toplama kutularında, %34,4'ü belli bir süre özel depolarda bekleterek, %24,1'i tıbbi atık kapsamında toplayarak bertaraf etmiştir.

2.3. Destekleme Faaliyetleri:

Belediyeler bu süreçte faaliyet gösteren kurumlara, birimlere, gruplara eleman, malzeme, araç gibi desteklerde bulunmuş. Bu destekleme faaliyetleri aşağıdaki gibidir.

- ✓ Belediyeler il/ilçelerindeki sağlık müdürlüğü, valilik kaymakamlık gibi kurumlara ihtiyaç duyulduğunda eleman, malzeme, araç desteği vermiş,
- ✓ Birçok belediye COVID-19 salgın sürecinde kurulan Vefa Sosyal Destek Grubunun eleman, malzeme ve araç ihtiyaçlarını karşılayarak düzenli destek vermeye çalışmış, bazı belediyeler ise bu grupla koordineli ve işbirliği içinde çalışmış,
- ✓ Bazı belediyeler yardım yapmak isteyen hayırseverler için koordinasyon hizmet desteği sağlamış,

2.4. Dağıtım Faaliyetleri:

Belediyelerin çoğu COVID-19 salgınında korunmak amaçlı koruyucu malzemeleri bedava olarak dağıtmaya çalışmıştır.

- ✓ Belediye temizlik işlerinde çalışan, çöp toplamada çalışan, vatandaşlarla yoğun çalışan, sahada çalışan personelinin tüm koruma (maske, tulum, siper maske, eldiven, bone, çizme, el ve yüz dezenfektan, sabun, kolonya vb) ihtiyaçlarını düzenli olarak karşılamış,
- ✓ Belediyeler hastane, resmi kurumlar, odalar, STK'lardan gelen talepleri karşılamış,
- ✓ Belediye koruyucu malzemeleri muhtarlara, basın mensuplarına, vatandaşa (20 yaş üstü-65 yaş altı), esnafa, semt pazarcılara, toplu taşıma şoförlerine, yolculara koruyucu malzemeler dağıtmış,
- ✓ Bazı belediyeler merkezde ve yoğun olan yerlerde ücretsiz maske dağıtımını yapmış,
- ✓ Belediyeler vatandaşlara (20 yaş altı- 65 üstü) koruyucu malzemeleri evlerine giderek teslim etmiş ve aynı zamanda koruma üzerine farkındalık çalışmaları yapmış,
- ✓ Bazı belediyeler koruyucu malzemelerle birlikte koruma yollarını anlatan broşürler de dağıtmış,

2.5. Salgından Korunma Amaçlı Araç/Gereç Faaliyetler:

- ✓ Belediyeler COVID-19 salgınından korunmak için ateş ölçer kullanarak ve dezenfektan tünelleri kurarak faaliyetler gerçekleştirmiş,
- ✓ Birçok belediye bina girişlerinde hem personelin hem de belediyeye iş için gelen vatandaşların ateşlerini düzenli şekilde ölçmüş. Bazı belediyeler zabıta noktalarında, alanlara girişlerde, semt pazarlarında, şehir merkezlerinde ateş ölçümleri yapmış,
- ✓ Belediyeler salgından korunmak için pazar yerleri girişlerine, il/ilçe merkezlerine, toplu taşıma araçları duraklarına, şantiye giriş çıkışlarına, yoğun kullanım alanlarına koruyucu solüsyon terminalleri, dezenfektan kabinleri, dezenfektan tünelleri kurarak bulaşıcılığı en aza indirme faaliyetleri gerçekleştirmiş.

2.6. Malzeme Üretim Faaliyetleri:

COVID-19 salgın sürecinde belediyeler maske, siper maske tulum gibi malzemeler stoklarda yeterli miktarda olmaması buna karşın bu malzemelere olan talebin fazla olması hem yüksek bir fiyatın oluşmasını hem de tedarik etmede sorunlarını oluşmasına neden olmuştur. Belediyeler bu sorunu çözmek için bu malzemeleri üretme ve ettirme kararı almıştır.

- ✓ Bazı belediyeler kendi bünyelerinde atölyelere, merkezlerine (belediyenin meslek edindirme kursları) talep doğrultusunda maske, tulum, siper maske üretimi yapmış ve ilgili yerlere dağıtmıştır. Bazı belediyeler bu malzemeleri üretmek için malzemeler ve makineler satın almışlardır.
- ✓ Bazı belediyeler gönüllü kişilerin katılımları ile maske üretmiş.

2.7. Bilgilendirme Faaliyetleri:

Bilgilendirme faaliyetleri belediyelerin önemli faaliyetleri arasında yer almaktadır. COVID-19 salgını bir sağlık krizi olduğundan mücadelede Cumhurbaşkanlığı ve Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan bilgilendirmeleri esas alarak bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilmiş. Bilgilendirmede kullanılan ifadelerin açık, net ve anlaşılır olmasına özen gösterilmiş. Bilgilendirmelerin içeriği 14 kuralı anlatan açıklamaları kapsamaktadır. Ayrıca bilgilendirmelere herkesin hızlı, kolay ve ücretsiz erişebilecekleri araçlarla ve kamuya açık alanlarda yapılmasına özen gösterilmiş. Bilgilendirme faaliyetlerin ne kadar sıklıkla yapılacağı, nerelerde yapacağı belediyelerin sahip olduğu kaynaklara, imkânlarla ve zamana bağlı olarak farklılık gösterebilir. Belediyelerin bilgilendirme faaliyetleri aşağıdaki gibidir

- ✓ *Sosyal Medya Hesapları ile* (Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn, Youtube vb): Belediyeler sosyal medya hesapları üzerinden vatandaşlara KoronaVirüsü nedir?, bulaşıcılığı, riskleri ve korunma yolları konusunda bilgilendirmeler yapmış ve duyurularını anlık paylaşmış,
- ✓ *Kitle İletişim Araçları ile (Radyo, TV, Gazete)*: Belediyeleri yerel kitle iletişim araçlarını düzenli kullanarak vatandaşları bilgilendirmiş, belediye başkanları yerel düzeyde televizyon ve radyo programlarına katılarak 14 kurala uyulmasının önemini hakkında bilgilendirme konuşmaları yapmış,
- ✓ *Görseller ile (afiş, billboard, raket, led ekran, pankartlar vb)*: Belediyeler il/ilçelerin merkezlerinde, duraklarında ve toplu taşıma araçlarında sürekli bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirmiş,

- ✓ *Belediyenin Çalışanlarına Yönelik Bilgilendirme Faaliyetleri:* Belediye özellikle temizlik işlerinde, atık madde toplamada, sahada ve vatandaşlarla yoğun çalışan personele hem güvenli çalışma kurallarını hem de iş bitiminde eve döndüğünde salgından ve bulaşıcılıktan korunma yolları konusunda bilgilendirmeleri sözel, sosyal medya araçları, görseller kullanarak yapmış,
- ✓ *Belediyelerin 7/24 Hizmet Odaklı Merkezleri ile (çağrı merkezleri):* Belediyelerin bünyelerinde 7/24 hizmet odaklı merkezler oluşturarak vatandaşlara bilgilendirmiş,
- ✓ *Basılı araçlar ile (Broşür, stikerlar, kitapçık vb):* Belediyeler halkın KoronaVirüs konusunda korunması ve bilinçlenmesi amaçlı kitapçık ve broşürler basmış. Bu basım araçlarını merkezlerin ve halkın yoğun olduğu yerlere, iş yerlerine koyarak ve evlere giderek 20 yaş altı-65 yaş üstü vatandaşları bilgilendirme eğitimleri yaparak dağıtmış. Belediye içinde, otobüslerde ve duraklarda, marketlerde, bankalara, iş yerlerine sosyal mesafeyi koruma amaçlı koltuklara, sırada bekleme adımlarına, parklardaki banklara stikerlar yapıştırılmış,
- ✓ *Sesli araçlar ile:* belediyeler sesli araç sistemleri (hoparlör sistemi) kurmuş ve halkın salgın sürecinde uyması gereken kuralları ve yapılan hizmetleri bu aracı kullanarak bilgilendirilmiş,
- ✓ *Belediyelerin Web sayfaları:* Belediyeler web sayfalarında COVID-19 salgını konusunda bilgileri (alınacak tedbirleri içeren 14 kuralı), yapılan tüm duyuruları, ilgili linkleri (Dünya Sağlık Örgütünün yeni virüsle ilgili bilgi notu) yayınlamış. Ayrıca farkındalık çalışmaları İngilizce ve Arapçaya gibi farklı dillere çevrilerek dil bilmeyen yabancı uyruklu kişileri bilgilendirmek amaçlı web sayfasından paylaşılmış,
- ✓ *Sloganlar ile:* belediye vatandaşların bir araya gelmesini önlemek, bulaşıcılığı azaltmak için sosyal medya platformlarında “Hayde Eve”, “Evde Kal” sloganları ile bilinçlendirme çalışmaları yapmış,
- ✓ *Engellilere yönelik bilgilendirme:* COVID-19 salgınından korunma yolları işaret dili ile video haline getirilerek engelli vatandaşlar için sosyal medyada paylaşılmış.

2.8. Sosyal Hizmet Faaliyetleri:

Belediyeler COVID-19 salgını sürecinde gerçekleştirdikleri sosyal hizmet faaliyetlerin bir kısmını ilk defa yapmış. Belediyeler sosyal hizmet faaliyetlerini KoronaVirüs’ün bulaşıcılığını azaltmak, riskli nüfusu korumak, ihtiyaç sahibi olan kesime maddi ve manevi destek vermek amaçlı sınırlı bütçesi ve imkânları ile gerçekleştirmeye çalışmış. Bazı belediyeler Vefa Sosyal Destek Grubu ile birlikte çalışmış. Bir belediye beş personelini vatandaştan gelen talep ve istekleri yerine getirmesi için görevlendirmiş, bir belediye ihtiyacı olan vatandaşlarımıza maddi yardımlarda bulunmaya çalışmış. Belediyelerin sosyal hizmet faaliyetleri hedef gruplara göre sınıflandırılmıştır.

- ✓ *65 Yaş ve Üstü Nüfus için:* Belediyeler 65 yaş ve üstü nüfus için iki ayrı faaliyet gerçekleştirmiştir. Birincisi 65 yaş ve üstü grubu tespit etmek, ikincisi ise bu nüfusun ihtiyaçlarını öğrenmek. Belediyeler 65 yaş ve üstü nüfusun sokağa çıkma yasağından kaynaklanan günlük (ekmek, su ve erzak) ihtiyaçlarının marketlerden alış veriş yaparak ve zorunlu (raporlu ilaçlar, doktor hizmetleri, psikolojik danışma hizmetleri, vergi ödemeleri vb) ihtiyaçlarını gidererek destek vermiş. Belediye evde vergi tahsilatı ekibi oluşturarak evlerde tahsilat yapmış. Ayrıca belediyeler 65 yaş ve üstü kişisel ve barınma ihtiyaçları (berber, kuaför, ev temizliği, zorunlu tamiratlar vb.) olanlar içinde gerekli destekler sağlamış.

- Bazı belediyeler 65 yaş ve üstü nüfusa erzak kolisi yardımı ve 4 kap bedava sıcak yemek yardımı yapmış. Bazı Belediyeler ise 65 yaş ve üstü yalnız yaşayan veya ihtiyacı olan vatandaşları tespit etmiş ve her gün telefonla arayarak takip etmiş,
- ✓ *İşsiz ve muhtaç olan ve kırsalda yaşayan vatandaşlar için:* Belediyeler, COVID-19 salgın sürecinde işsiz kalan ve muhtaç olan vatandaşlara erzak kolisi ve ücretsiz sıcak yemek yardımı yapmış. Bazı belediyeler yardımlaşma derneğiyle birlikte ihtiyaç sahiplerine gıda ve temizlik malzemelerinden oluşan koli ve maddi yardımlarda bulunmuş. Bazı belediyeler ihtiyaç sahibi ile bağış yapmak isteyen vatandaşları buluşturan “askıda fatura” uygulamış. Bazı belediyeler işyeri kapanan esnafa destekte bulunmuş. Belediyeler Ramazan Ayı döneminde erzak kolisi yardımlarının sayısını arttırmışlar,
  - ✓ *Vatandaşlar için:* Bazı belediyeler 23 Nisan ve 19 Mayıs gibi Milli Bayramlarda maskotlarla sokaklarda şarkılar eşliğinde kortej düzenlemiş. Bir belediye 23 Nisan Çocuk bayramında Ulusal Egemenliğin ve TBMM’nin Açılışının 100. Yılı olması nedeniyle 6-12 yaş grubundaki çocuklar için 100 bin hikâye kitabı dağıtmıştır. Bir belediye 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramında masal kahramanlarıyla her bir sokağı gezerek çocuklarla eğlenebilecekleri etkinlikler yapmış. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramında da özel etkinlikler organize edilmiş, kutlamalar yapılmış. Bir belediye uzaktan eğitime teknik nedenle katılamayan öğrencilere tablet, bilgisayar, tv gibi araç ve gereç sağlamış. Anneler günü gibi özel günlerde çiçek dağıtımını yapılarak hem vatandaşa moral verilmiş hem de üreticilere destek olmuş. Bazı belediyeler evde kalmayı cazip hale getirmek ve moral vermek amaçlı vatandaşların doğum günü ve evlilik yıldönümü gibi özel günlerinde kutlamalar yapmış, online yarışmalar düzenleyip hediyeler dağıtmış. Bir belediye sanat akademisi müzisyenleriyle üstü açık otobüs ile mahallelerde konser düzenlemiş. Bir belediye animatörlerin bulunduğu gezici tırla vatandaşlara moral vermiş. Bazı belediyeler sosyal medya hesaplarından moral vermek, evde kalmayı cazip kılmak için online konserler ve konferanslar, Ramazan ayında online Ramazan Programı düzenlemiş. Bir belediye verimli zaman geçirmesi için gezici kütüphaneyle kitap dağıtımını yapmıştır. Bazı belediyeler bebekli ailelere bez ve mama dağıtmış ve 0-6 yaş grubundaki çocukların sağlıklı gelişimine destek olmak için ailelerine süt yardımı yapmış. Birçok belediye karantina günlerinde ücretsiz ekmek dağıtımını yapmış. Hasta olan vatandaşları hastaneye götürüp sonra eve getirmiş ve ilaçlarını almada destek vermiş,
  - ✓ *Ayrımcılıklı bir grup olan kadınlar için:* Kadın Danışma Merkezi Hattı 7/ 24 aktif hale getirilmiş,
  - ✓ *Sağlık Çalışanları için:* Bazı belediyeler sağlık çalışanlarının konaklaması için belediyeye ait tesislerde ücretsiz konaklamalarına ve ücretsiz ulaşım hizmetleri, kesintisiz servis hizmetleri sunmuş. Bazı belediyeler toplu taşıma araçlarını ve otoparkları ücretsiz kullanmaları sağlamış. Sağlık çalışanlarına siper maske, maske dağıtmış. Bazı belediyeler eczanede ve yaşlı bakım merkezlerinde çalışanlara ücretsiz ulaşım imkânı sağlamış. Bir belediye sağlık çalışanların ailelerine yemek ve portakal yardımı yapmış.
  - ✓ *Psikolojik desteğe ihtiyaç olanlar için:* Bazı belediyeler uzman psikolog ve sosyal hizmet görevlisi ile psiko-sosyal destek hattı ile vatandaşlara hizmet vermiş. Bir belediye psikolog alanında bir dernek ile işbirliği yaparak ücretsiz Whatsapp Danışma Hattı kurmuş, bir başka belediye psikologlar tarafından online terapiler yapılmasını sağlamış. Bir belediye ise çocuklar ve 65 yaş ve üstü vatandaşlar için özel etkinlikler düzenlemiş. Bir başka belediye ise özel ihtiyaçları olan bireylere için alanında uzman kişilerle sosyal medya üzerinden “uzman söyleşiler” yapmış,

- ✓ *Sokak hayvanları için:* Belediyeler COVID-19 salgın sürecinde yiyecek bulma sıkıntısı çeken sokak hayvanlarına yiyecek tedarik etmiş. Bir belediye şehrin 100 noktasına beslenme üniteleri yerleştirilerek her gün mama ve su bırakmış. Bir belediye hayvan ambulansı ile çok sayıda hayvanın bakımlarını yapmış. Birçok belediye normal zamandan daha fazla sokak hayvanlarını besleme çabası göstermiş.

2.9. Erişimin sağlanması ile ilgili faaliyetler:

- ✓ *Belediyenin erişim sistemleri;* Belediyeler ihtiyaç sahibi vatandaşların kendilerine ulaşması için çeşitli sistemler kurmuş ve faaliyete geçirmiştir. Böylece vatandaşlar belediyelere ulaşmak için birçok yolla erişim kanallarına sahip olmuş. Belediyelerin bu sistemleri; çağrı merkezleri, Halkla İlişkiler Birimi, 7/24 danışma hatları, kriz masası, mavi masa, e-masa gibi salgın sürecinde oluşturulan bu birimlerde 7/24 hizmet vermişlerdir. Böylece vatandaşlar sosyal medya araçları ile belediyelere kolaylıkla erişim sağlamış.
- ✓ *Belediyenin Vatandaşa Erişimi:* 65 yaş ve üstü nüfusun erişmek için belediyeler ilgili birimlerin ile (Bilgi İşlem Müdürlüğü) ve CBS ile destekleyerek 65 yaş ve üstü vatandaşlarla ilgili veri tabanı oluşturmuş. Diğer taraftan vatandaşlara muhtarlar aracılığıyla, kamu kurumlar aracılığıyla, CİMER’de gelen talepler ile ve sosyal medya aracılığıyla ulaşılmıştır. Belediyeler topladıkları bu bilgileri veri tabanına kayıt etmiş.
- ✓ *Belediyenin Mevcut Sosyal Sermayesi:* Belediyenin öncülüğünde mahallelerde belli bir amaç için kurulan *mahalle meclisleri, muhtarlık, mahallelerdeki sivil toplum kuruluşlar* gibi birimler belediye ile vatandaşlar arasında kurulmuş sosyal sermayeyi göstermektedir. Bu sosyal sermaye belediyenin vatandaşa veya vatandaşın belediyeye erişmesinde bir araçtır. Güçlü sosyal sermayeye sahip toplumlar, kriz dönemlerinde sosyal sermayesi olmayanlara göre daha iyi performans gösterir. Belediyeler Semt Meclisleri, Semt Evleri, Mahalle Komiteleri gibi farklı isimler verdikleri *Mahalle meclisleri* COVID-19 salgın sürecinde vatandaşlara ulaşmak, erzak dağıtmak ve diğer hizmetleri ulaştırmak gibi faaliyetleri belediye ile birlikte yürütmüştür. Bazı belediyelerin mahalle meclisleri STK ile birlikte çalışarak özellikle belediye hizmetlerinin duyurulması, ihtiyaç gruplarının yönlendirilmesi doğrultusunda yararlanmış. Bazı belediyelerde mevcut komşu, yabancı ve yaşlı gibi meclislere sahiptir. Bazı belediyeler mahalle meclis temsilcisi ile muhtarlık birlikte uyum içinde çalışmış. *Muhtarlar* COVID-19 sürecinde özellikle dağınık yerleşime sahip mahallelerde ve mezralarda vatandaşlara ile 65 yaş ve üstü gruptaki vatandaşlara erişimde aktif roller yüklenmiş. Bazı belediyelerde kent konseyi Kadın dayanışma grupları ile birlikte hareket ederek ihtiyaçları tespit ederek çözümüne yönelik özel çalışmalar gerçekleştirilmiş.

2.10. Eğitime İlişkin Faaliyetler:

Krizin çıktığı aşamada gerekli önlemler alınmaz ise kriz akut bir hale dönüşebilir. Kriz konusunda eğitim alınması veya verilmesi önemli tedbirlerden biridir. Krizlere karşı toplumların farkındalığının artırılması ve hazırlıklı olma düzeylerinin geliştirilmesi amacıyla eğitimlerin stratejik planlarda yer alması önemlidir. Dolayısıyla bu tür eğitimler krizlerin risklerinin azaltılmasında ve krizlere dirençli toplumların oluşturulmasında kritik rol oynar. Krizlerin başarılı yönetilmesinde eğitimin sürekli bir şekilde yapılması gerekir. Hatta kriz aşamasında karar alıcıların, sahada görev alan uzmanların ve hizmetlilerin krizin konusuna yönelik özel eğitimler almalarına ihtiyaç duyulabilir. KoronaVirüs hastalığı

konusundaki eğitimlerin hangi kurumlar ve kimler tarafından verileceği, korunma amaçlı hangi malzemelerin ne zaman ve nasıl kullanılacağı hakkındaki bilgilendirme eğitimleriyle ilişkili kararlar il/ilçe pandemi kurulları tarafından uygulanmaları üzere ilgili kurumlara üst yazıyla bildirilmiştir. Bu kararların uygulayıcılardan biri de belediyelerdir. Çalışmada belediyelerin eğitim faaliyetleri;

- ✓ Yapılan tüm eğitim ve bilgilendirme çalışmaları online, e-mail, youtube gibi internet sistemleri ile veya whatsapp, twiter, facebook gibi sosyal medya araçları üzerinden yapılmış.
- ✓ Birçok belediye vatandaş ile yoğun teması olan faaliyetlerde hizmet veren çalışanlarına bir grup lideri seçerek gruptakileri sürekli bilgilendirme çalışmaları yapmış ve eğitimler düzenlemiş,
- ✓ Belediye binası içinde tüm personele korunma yöntemleri ve malzemelerin kullanımları hakkında eğitim verilmiş,
- ✓ Belediyeler COVID-19 salgınına ilişkin üst kuruldan gelen belgeleri ve eğitim dokümanlarını tüm belediye çalışanlarına yönlendirmiş ve açıklamalar yaparak bilgilendirme eğitimleri yapmış,
- ✓ Belediyenin başkan yardımcısı ve müdürlüklerinden oluşan bir rehberlik ekibi hazırlanan broşürleri vatandaşlara dağıtmış ve aynı anda broşürde yazılanları doğru şekilde anlamaları ve uygulamaları konusunda eğitim çalışmaları yapmış,
- ✓ Belediyelerin dezenfeksiyon çalışmalarında görevlendirilen personele dezenfeksiyon yöntemleri ve pratik uygulama eğitimleri verilmiş.

2.11. Diğer Faaliyetler

İnsanların zorunlu ihtiyacının ana kaynağı olan tarımsal ürünlerde meydana gelecek değişimler dikkatli bir şekilde takip edilmesi gerekir. COVID-19 salgını ortadan kaldırmak için alınan önlemler tarım gıda zincirinde yetersizliklere ve kopukluklara, gıdanın arz ve talebinde azalmalara ve tarımda çalışanların ve işletmelerin gelirlerinin düşmesine neden olmuştur. Bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak için tarımsal üretimi teşvik eden ve destek veren politikalara, vatandaşların gıdaya erişiminin kolaylaştırılması hususunda merkezi yönetimi ile yerel yönetimlerin iş birliğine yönelik faaliyetlere ihtiyaç vardır. Zira tarımsal üretim yapmak bir taraftan sürdürülebilirliği sağlarken diğer taraftan tarımsal sektörle uğraşan kişilerin (çiftçilerin, işçilerin, mevsimlik işçilerin) sağlıklarının korunmasını ve önlemlerin alınmasını ve bu dengenin dikkatli bir şekilde kurulmasını gerektirir. COVID-19 salgın sürecinde alınan karantina önlemleri ilk haftalarda tarımsal alanda üretim yapanları ve çalışanları olumsuz etkiledi. Ancak İçişleri Bakanlığı'nın 17 Nisan 2020 tarihinde 81 il valiliğine gönderdiği genelgede "Tarımsal üretimin devamlılığı için gerekli olan ekim-dikim, sulama, ilaçlama gibi faaliyetler kapsamında bölgesel özelliklere göre İl/İlçe Hıfzısıhha Kurullarınca izin verilenlerin istisna kapsamında olduğu belirtti. Böylece tarımsal üretim yapan çiftçi ve çalışanların izni olduğu sürece bu olumsuz tablo kısmen olsa azalmış oldu. COVID-19 salgını sürecinde çalışmaya katılan 8 büyükşehir belediyesi, 1 il belediyesi, 8 büyükşehir-il belediyesi ve 3 il-ilçe belediyesi tarımsal üretimle ilişkili faaliyette bulduklarını ifade etmiştir. Çiftçilerin tarım işçisi bulma ve nakil etme, ürünlerini toplama

ve ürettikleri ürünleri satma gibi konularda çeşitli sorunlar yaşamıştır. Bu sorunlar; Ürünlerini satamayan çiftçiler mali olarak zor duruma düştüklerini ve girdi materyallerini (tohum, fide vs) karşılamakta güçlük çektiklerini ifade etmiş. Örneğin çiftçilerin ürettikleri ürünlerini toptancı halleri ve pazaryerine gittikleri günlerde karantina yasağına denk gelmesi ürettikleri ürünlerin bozulmasına ve zarar etmelerine neden olmuş. Örneğin ihracat edilen ürünlerin taşınmasında tır şoförlerinin 14 günlük karantina süresinin olması nakliyyede ciddi aksaklıklara yol açmış. Seracılık yapan üreticiler bu durumdan en fazla etkilenen grup olarak gösterilmektedir. Bu üreticiler mallarını iç piyasada değerlendirmek zorunda kalmışlar ancak talebin düşmesi ve iç piyasadaki fiyatları olumsuz etkilemesi ciddi boyutta zarar etmelerine neden olmuştur. Belediyeler zor duruma düşen üreticilere destek verecek faaliyetler gerçekleştirmiş.

2.11. Kamusal Alandaki Faaliyetleri

COVID-19 salgının toplum sağlığı ve kamu düzeni açısından oluşturduğu riski yönetmek, yayılım hızını kontrol altında tutmak, sosyal izolasyonu sağlamak ve sosyal mesafeyi korumak amaçlı bir dizi tedbirlerin alınmasını gerektirmiştir. KoronaVirüsün bulaşıcılığının çok yüksek olması özellikle kamusal mekânlarda ciddi önlemlerin alınmasını gerektirmiştir. Çünkü kamusal mekânlar topluma ait ve herkesin kullanımına açık olan ve insanların bir araya gelip özgürce hareket ettikleri, günlük faaliyetlerini gerçekleştirdikleri, sosyalleştikleri mekânlardır. 12 Mart 2020 tarihinde Cumhurbaşkanı bünyesinde COVID-19 salgınına karşı alınacak tedbirler görüşülmüş ve tedbir çerçevesinde bir dizi kararlar alınmıştır. Bu kararların bir kısmı okulların kapatılması, spor müsabakaların seyircisiz oynanması gibi kamusal mekânların kapatılmasıyla ilişkilidir. İçişleri Bakanlığı takip eden tarihlerde 81 İl Valiliğine KoronaVirüs tedbirleri konulu ek genelgeler göndermiştir. Bu genelgeler COVID-19 salgınından vatandaşları korumak ve salgının yayılmasını engellemek için kamusal mekânların faaliyetlerini geçici olarak durdurulmasıyla ilişkilidir. Dolayısıyla kamusal mekânların kullanımlarını en aza indirmede kamusal alanları kapatmak önemli tedbirlerden biridir. Sağlık Bakanlığı ve Bilim Kurulunun önerileri ve Cumhurbaşkanının talimatları doğrultusunda alınan sokağa çıkma yasağı kararı da kamusal mekânların kullanımını minimum düzeye indiren bir diğer önemli tedbirlerden biridir. Bu karar kapsamında açık olacak işyerleri, işletme ve kurumlar ile istisna kapsamında olan vatandaşlar açıkça belirtilmiştir. Belirtilen istisnalar dışında tüm vatandaşların evlerinde kalmasının esas olduğu, bu kararlara uymayan vatandaşlara Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 282 nci maddesi gereğince idari para cezası kesileceği bildirilmiştir.

Tüm belediyeler COVID-19 salgın sürecinde kamusal mekânlarda kısıtlama ve kontrol düzeylerini artırmışlar. Kamusal mekanların kullanımına maske takılması, sosyal mesafe ve hijyen şartlarına uyulması koşulu ile izin verilmiş. Belediye kamusal mekân kullanımlarını en aza indirmek için vatandaşları ya basılı materyal, sosyal medya araçları ve sesli sistem kullanarak ya da zabıta memurunun kontrolleriyle uyardırmaya çalışmış. Kamusal mekânların birçoğu belediyelerin işletiminde ve kontrolündedir. İl/ilçe Hıfzıssıhha Kurulu tarafından belirlenen esaslar doğrultusunda belediyeler kamusal mekânlarının kullanımını en aza indirmek için sosyal izolasyon ve sosyal mesafeyi sağlayan tedbirler almışlar.

3. COVID 19 Salgın Sürecinde Belediyenizin Karşılaştığı Sorunlar Ve Nedenleri Nelerdir? Belediyeniz Bu Sorunlara Nasıl Çözüm Üretti?

Dünya Sağlık Örgütü COVID-19 salgınına karşılaşılan en ciddi ve kötü küresel sağlık krizi olarak tanımlanmaktadır. Krizler aniden ortaya çıkar ve sistemleri çalışmaz hale getirir. Bu nedenle kontrol edecek şekilde yönetilmeli ve derinleşmesine müsaade edilmemelidir. Hızlı bir şekilde acil alınması gereken kararlar ve önlemler alınmalıdır. COVID-19 salgını konusunda yeterli bilginin olmaması, belirsizliğin yüksek olması, yapılacak harcamalara yönelik bütçenin ve en önemlisi yöneticilerin salgın konusunda deneyim tecrübelerinin olmaması belediyelerin, Cumhurbaşkanlığı ve İçişleri Bakanlığının aldığı genelgeleri uygulama sırasında sorunlarla karşılaşmışlar. Çalışmaya katılan Belediyelerden gelen cevaplara göre bu sorunlar sekiz alt başlık altında toplanmış. Bu sorunlar;

- Bütçe sorunu
- Malzeme Tedarik Sorunu
- Çalışma Sistemindeki Sorunlar
- Hizmet Faaliyetinde Yaşanan Sorunlar
- Bilgi Yetersizliğinden Kaynaklanan Sorunlar
- Sorun Yaşanmamış
- Cevap Vermemiş

COVID-19 salgını sürecinde bazı belediyeler aynı anda birkaç sorunla birlikte karşılaşmış. Tablo 4’de belediyelerin karşılaştığı sorunlar gösterilmiştir. Belediyelerin yoğun olarak yaşadıkları sorunların başında malzeme tedarikinde yaşanan sorunlar gelmektedir. 17 belediye çalışma sisteminde karşılaştığı sorunlardan bahsetmiş. 16 belediye belediyenin hizmet faaliyetlerini sunarken sorunlarla karşılaştığını, 15 belediyede bütçe kaynaklı sorunlarla karşılaştığını, 10 belediye ise bilgi yetersizliğinden kaynaklanan sorunlarla karşılaşmış.

Tablo 4 Belediyelerin COVID-19 Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar

Belediyeler	Bütçe Sorunu	Malzeme tedarik sorunu	Çalışma Sistemindeki Sorunlar	Hizmet Faaliyetinde Yaşanan Sorunlar	Bilgi yetersizliğinden Kaynaklanan sorunlar	Sorun Yaşanmamış	Cevap Vermemiş
Büyükşehir	2	8	5	3	2	1	2
İl	2	4	2	2	3	1	
Büyükşehir_İlçe	8	10	8	9	2	5	1
İl_İlçe	3	8	2	4	3	3	
Toplam	15	30	17	16	10	10	3

Belediyelerin COVID-19 sürecinde yaşadıkları sorunlar aşağıdaki gibidir.

3.1. Bütçe ile ilgili Sorunlar:

- Önceden belirlenmiş bir bütçesi olmadığından salgın döneminde satın almadaki sorunlar,
- Acil malzeme ihtiyacı olan kişi veya kurumlara destek verilmesi durumunda bütçenin kısıtlı olmasından kaynaklanan harcama sorunları,
- COVID-19 salgın sürecinde belediyelerin gelirlerindeki azalmadan kaynaklı bütçe sorunları, (örneğin; su kullanımı %30 artarken, su tahsilatı %70 düşmesi gibi).
- İller Bankasından yapılan kesintiler nedeniyle bütçede meydana gelen sorunlar,
- COVID-19 salgını ile mücadele kapsamında yapılan harcamalardaki artışın bütçede yarattığı sorunlar.

3.2. Malzeme Tedarik ile ilgili Sorunlar:

- Yeterli stok malzemenin bulunmaması nedeniyle maske, eldiven, siper maske, tulum ve dezenfektan temininde sorunlar yaşanmış,
- Kaliteli malzemeye erişimde sorunlar yaşanmış,
- Malzemelerin fiyatlarındaki artış sorun yaratmış,
- Maske dağıtımdaki koordinasyondan kaynaklanan sorunlar yaşanmış,
- Çamaşır suyu ve dezenfektan konusunda Sağlık Bakanlığı onayına uygun ürünlerde tedarik etme konusunda sorunlar yaşanmış,

3.3. Çalışma Sistemindeki Sorunlar:

- COVID-19 salgın sürecinde alınması gereken önlemler bilindiği halde genelgelerin geç yayınlanması ve yasal sürecin beklenmesinden dolayı önlemleri almada gecikme sorunları yaşanmış,
- Belediyenin COVID-19 sürecinde kısıtlı personelle çalışmasından dolayı devamlılık arz eden işlerde aksama sorunları yaşanmış,

- Belediyenin COVID-19 sürecinde kısıtlı personelle çalışmasından dolayı belediye asli faaliyetleri yerine salgınla mücadele faaliyetleri ön plana çıktığından şikâyetlerde artış sorunu yaşanmış,
- Sıcak bölgelerde sahada çalışan personelin toz, kum ve maske ile çalışması sıhhi açıdan sorun oluşturmuş,
- Belediyeye ziyarete gelen vatandaş ve firmaların sayısının yüksek olması sosyal mesafenin korunması sorununu oluşturmuş.
- İzin kullanacak personelin özellikleri belirlenemediğinden ve iyi bir çalışma çizelgesi hazırlanamadığından belediye içindeki işlerde aksama sorunları yaşanmış,
- Belediyede çalışan personelin virüs bulaşır kokusu ve endişesi işe yansımış,
- Vatandaşla yakın çalışan personele konun önemini hatırlatma eğitimi veren bir liderin seçilmesinde zorluk yaşanmış,
- Belediyede sağlık personelinin olmaması önlemler ilgili kararların alınması konusunda sorunlar yaşatmış,
- Kurumlar arası işbirliğinin zayıf olmasından kaynaklanan sürecin yönetilmesinde koordinasyon sorunları yaşanmış,
- Çalışan personelin salgına yakalanması nedeniyle işlerde aksamalar olmuş,
- Veri tabanını yeterli olmamasında kaynaklı sorunlar yaşanmış,
- COVID-19 salgınına hazırlıksız yakalanılması, sürecin başında koordineli hareket etmek zaman almış.

3.4. Hizmet Faaliyetinde Yaşanan Sorunlar:

- Belediyenin alanın geniş olmasından dolayı uzaktaki vatandaşlara ulaşmakta ve dezenfektan çalışmaları yapmada sorunlar yaşanmış,
- Karantina dönemlerinde özellikle sağlık çalışanları ulaşım sorunları yaşamış,
- Belediyenin açmış olduğu kurslara kursiyerlerin katılamamış olması soruna neden olmuş,
- İş yerlerinin kapatılması ve işten çıkarılmalar nedeniyle sosyal yardım taleplerine ilginin artmasının getirdiği sorunlar (örneğin; sosyal yardım talep incelemelerinin yüz yüze yapılamaması)
- Vatandaşların öngörülebilir düzeyin üstündeki talepleri ve davranışları işleyiş süreçlerinde sorunlar yaşanmış,
- Vatandaşların bilinçsiz olmasında kaynaklanan COVID-19 salgınında korunma önlemleri kurallarına direnç gösterme sorunları yaşanmış,
- Otobüs seferlerinin azalması hem ulaşım gelirlerinin hem de şoförlerin gelirlerinin azalmasında sorun yaratmış,
- Kullanım yoğunluğu bulunan yerlerde (sağlık ocakları, eczaneler, cami vb.) dezenfekte işlemi yapıldıktan sonra gerekli olan kapalı kalma ve havalandırma şartlarına uyulmama sorun oluşturmuş,
- Dezenfeksiyon talebinin artmasıyla hem dezenfektan hem ekipman hem de personel yetersizliğinde sorun yaşanmış,
- Vatandaşların açık alanlarda sosyal mesafeyi korumasında ve bunu sürekli hale getirmesinde sorun yaşanmış,

- Sahil kasabalarında vatandaşların sokağa çıkma ihtiyaçlarındaki artış sosyal izolasyonu korumada sorun yaratmış,
- 65 yaş ve üstü vatandaşların maaşlarını çekmek veya ödemelerini (vergi, kredi borcu vb) yapmak istemeleri ancak internet bankacılığını kullanamamaları sorun yaratmış.

3.5. Bilgi Yetersizliğinden Kaynaklanan Sorunlar:

- Vatandaşların konu hakkında yeterli bilgilerinin olmamasından kaynaklanan sorunlar
- Çalışan personelin bilgi yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar
- Malzeme kullanımının konusunda bilgi yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar

Belediyelerin COVID-19 sürecinde karşılaştığı sorunlarını nasıl çözdüler sorusuna hemen hemen tüm belediyeler kendilerinin çözüm ürettiklerini ifade etmiş. Bir iki belediye bazı sorunlarını diğer belediyeden maddi ve fikir desteği aldığını (Örneğin sokak hayvanlarını beslemek için diğer belediyeden destek almışlar), bazı belediyeler pandemi kurulunda yer alan kurumlardan fikir desteği aldıklarını, bir iki belediye duyarlı vatandaşların desteklerinden (maddi destekler gibi) faydalandıklarını ifade etmişler.

Belediyelerin belirttikleri sorunlarına nasıl çözüm getirdikleri aşağıdaki gibidir.

3.6. Bütçe Sorunlarına Çözümler:

- Bazı belediyeler bütçelerinin kısıtlı olmasında kaynaklı vatandaşların ihtiyaçların karşılayamadığından “Askıda ..... uygulaması” başlatmış,
- Bütçesi küçük olan ve salgınla harcamaları artan belediye borçlanma kararı almış,
- Durumları kötü olan ve bu süreçte işsiz kalan vatandaşların maddi taleplerini bütçenin kısıtlı olmasından dolayı ımece usulü çözmüş.

3.7. Malzeme Tedarik Sorununa Çözümler:

- Koruyucu ekipmana kolay temin edebilmesi için Müdürlüklere yetki verilmiş,
- Maske, siper maske gibi koruyucu malzemeleri belediyenin merkezlerinde, belde evlerinde, bölgesindeki diğer kurumlarda üretim yapmış/yaptırmış, gerek kurumların gerekse vatandaşların taleplerini karşılamış. Ayrıca maddi desteğe ihtiyacı olan kişileri üretime katarak olanlara maddi destek sağlamış.

3.8. Çalışma Sistemindeki Sorunlara Çözümler:

- COVID-19 salgını olarak ilan edilmesiyle yaşanan karmaşa yeni birimlerin kurulması (acil koordinasyon kurulu, kriz masası vb) ve sık sık bilgilendirme ile eğitim çalışmaları yapılarak veya bölgenin afet planı çerçevesinde yürütülerek giderilmiş,
- COVID-19 salgınında riskli olan kronik hastalığı olan, hamile ve emziren kadın personele izin verilmiş,

- Çalışan personeline gerekli malzemeler dağıtımına önem verildi ve her gün ateş ölçümleri yapılmış. Ofislerde temizlik ve dezenfeksiyon işlemleri sıklaştırılmış ve salgının önemini ve korunma yöntemlerinin yazılı duyurular, notlar, afişler görülecek yerlere asılmış. Yemekhaneler kapatılmış ve kumanya dağıtımına geçilmiş,
- Bazı belediyeler girişe ozon odası yapılmış, bazıları bina girişine dezenfektan tüneli kurmuş,
- Bazı belediyeler mesai saatlerinin bitimini erkene çekmişler,
- Belediye içindeki tüm toplantılar, görüşmeler online sistemde yapılmaya başlanmış,
- Esnek çalışma biçimine geçilmesi ve izinli personelden kaynaklanan sorunları çözmek için birimler arasında değişim yapılmış ve çalışma düzeni tekrar düzenlenmiş,
- Belediye içinde sosyal mesafeyi korumak için düzenlemeler yapılmış, belediyede işi olmayanlar içeri alınmamış, belediyeye gelen kişilere de eğitim broşürleri verilerek farkındalıkları artırılmış,
- Vatandaşa yakın çalışan personele bir lider belirlenmiş, bu lider korunma yöntemlerini personele eğitim vererek sık sık hatırlatmış.

3.9. Hizmet Faaliyetinde Yaşanan Sorunlara Çözümler:

- Sokağa çıkma yasağı vatandaşların talepleri evlerine hizmet yapılarak ve lojistik destek verilerek çözülmüş,
- Durumları kötü olan ve bu süreçte işsiz kalan vatandaşlara sosyal ekonomik yardımlar artırıldı ve evlerine teslim edilmiş. Bazı belediyeler normal zamanda yapılan erzak kolisi yardım sayısını Ramazan ayında artırmışlar. Bazı belediyeler hijyen paket yardımı ve günlük sıcak yemek yardımı yapmışlar,
- Temizlik ve dezenfektan çalışmalarını özenle ve daha sık yaparak bulaşıcılığı minimize etmeye çalışmış,
- Belediye ile ilgili işlemlerin, taleplerin çoğu belediyenin web sitesinden online sistemde yürütülmüş,
- Sokakları, kurumları ve birimleri (eczane, sağlık ocakları, taksi durakları vb) dezenfekte işlemi yapılabilmesi ve gerekli havalandırma şartları sağlanabilmesi için gerekli bilgilendirme ve düzenlemeler yapılmış,
- Sosyal yardım talep eden vatandaşların Sosyal Yardım Bilgi Sistemi üzerinden durum tespiti yapılmış ve digital ortamda evrak temini yapılarak ihtiyaçları karşılanmış,
- Bazı belediyeler sokak hayvanlarına gelen mama bağışları ile düzenli dağıtım yapmışlar,
- Sağlık çalışanlarının ulaşım sorunları için otobüs tahsis etmiş, bazı belediyeler riskli olan sağlık grubu için belediyeye ait binayı kullandırmalarına açmış,
- Vatandaşların moralini düzeltmek için üstü açık otobüslerle konserler verilmiş, 23 Nisan, 19 Mayıs gibi Milli ve Ramazan gibi Dini Bayramlarda ve Kandillerde salgın sürecine uygun etkinlikler gerçekleştirilmiş,
- Halkın salgından korunması amaçlı yayınlanan genelge çerçevesinde insanların yoğun olduğu okullar, park, bahçe, mesire alanları, sosyal tesisler, yurtlar, yemekhaneler, kahvehaneler, konserler, AVM, lokantalar, restoranlar, berberler vb. yerler kapatıldı, pazar, duraklar gibi yerlerde sosyal mesafeyi koruyacak önlemler alınmış ve uygun yerlere el dezenfektanları, yoğun olan caddelere dezenfektan tünelleri konulmuş. Yoğun yerler dezenfekte işlemleri düzenli yapılmış,

- Sosyal medya üzerinden evde kalmayı destekleyici videoları teşvik edici ve ödüllendirici yarışma programları düzenlenmiş,
- Sosyal medya araçları ile süreci bedensel ve psikolojik olarak sağlıklı geçirmek için uzmanların katıldığı sağlık etkinlik programları yapılmış,
- Bazı belediyeler dezavantajlı gruplara (engellilere, kadınlara) ve tarım işçilerine malzeme ve maddi destekler verilmiş,
- Bazı yerlerde otobüs ve metrobüs seferleri ve saatleri yolcu isteklerine göre sayıları ve saatleri yeniden düzenlenmiş,
- 65 yaş ve üstü vatandaşların maaşlarını çekmeleri ve ödemelerini yapmaları için destek verilmiş. Kronik ve yaşlı olan hastaların hastaneye gitmeleri için nakil aracı desteği verilmiş. Düzenli ilaç kullananların ilaçlarını alımlarında destek verilmiş.

3.10. Bilgi Yetersizliğinden Kaynaklanan Sorunlara Çözümler:

- Belediye çalışanlarına online eğitim programları düzenleyerek veya diğer kurumların hazırladıkları eğitim programlarına katılımları sağlayarak COVID-19 salgını konusundaki bilgi eksikliği sorununu çözmeye çalışmışlar
- Yereldeki medya araçlarını kullanarak bilgilendirme çalışmaları yapılmış ve salgının 14 kuralı ile sosyal mesafeyi koruma ve maske kullanımının önemini anlatan eğitim amaçlı afişler ve broşürlerle anlatılmış.
- Salgınla karşılaşılan sorunlarda il Hıfzıssıhha Kurulu ve Sağlık Grup Başkanlığından gerekli bilgiler alınarak sorunlar çözülmeye çalışılmış.

4. COVID-19 Salgını Sürecinde SKB Nerede Yer Almalıdır?

Sağlıklı Kentler Birliğinin misyonu “Yerel yönetim ilkeleri çerçevesinde üye belediyeler arasında tüm politikalarda sağliğı en üst düzeye taşımak”, vizyonu “Sağlık odaklı sürdürülebilir kentsel çevre oluşturulmasına yönelik stratejiler ile kentlerin kapasitelerinin gelişmesine katkıda bulunmak” tır. SKB kuruluşundan bu güne kadar kuruluş amacı olan “Sağlıklı Şehirler” kavramını benimsetmeye yönelik faaliyetler gerçekleştirmektedir. Kent sağliğını ilgilendiren tüm konularda eğitimler, çalıştaylar, sempozyumlar, konferanslar, uluslararası kongreler, yarışmalar, ödül törenleri ve farkındalık çalışmaları ve faaliyetler düzenlemiştir. Bu faaliyetleri gerçekleştirirken aynı zamanda üye belediyeleri bir araya getirerek birbirlerini tanımayı, deneyim ve tecrübelerini birbirleriyle paylaşmayı sağlamaktadır. SKB’nin yaptığı faaliyetlerin, çalışmaların, basılı ve görsel yayınların tümü <http://www.skb.gov.tr/> sayfasında yer almaktadır. Dolayısıyla SKB’nin sorumlulukları belirtilen misyon, vizyon ve faaliyetler çerçevesinde oluşmuştur.

COVID-19 salgını bir sağlık krizidir. Daha önce salgın deneyimi olmayan ülkeler, DSÖ tarafından 11 Mart 2020 tarihinde salgın ilan edilmesiyle COVID-19 salgınından korunma amaçlı önlemler hızlı bir şekilde alınmaya başlanmıştır. Türkiye’de COVID-19 küresel salgından korunma ve ortadan kaldırılmasına yönelik faaliyetler Cumhurbaşkanlığı ve İçişleri Bakanlığı talimatıyla aldığı genelgeler çerçevesinde yürütülmüştür. Kentlerde ve ilçelerde COVID-19 salgınının yönetimi genelgeler çerçevesinde Hıfzıssıhha Kurulunun yönlendirmesiyle valilik ve kaymakamlık bünyesinde kurulan pandemi kurulları tarafından yürütülmüştür. Dolayısıyla tüm Belediyeler COVID-19 salgını sürecinde faaliyetlerini bu çerçevede gerçekleştirmiştir. Bu süreçte SKB’nin yol

gösterici ve rehber olma gibi bir sorumluluğa sahip değildir. Zira böyle bir donanıma sahip değildir yapacakları sınırlıdır.

COVID-19 salgını süreçte bazı üye belediyelerin koordinatörleri ile SKB sekreteryası iletişim halinde kalmış. Bu süreçte sorunları olan belediyelerin sorunlarını çözmeye destek vermiş. Ayrıca sorumluluğu olmadığı halde acil malzeme ihtiyacı olan belediyelere ihtiyaçlarını karşılamada SKB'nin sınırlı kaynakları çerçevesinde destek vermeye çalışmıştır. SKB web sayfasında Genelgeler, Raporlar, Rehberler, E-Bülten, Linkler, Eylem Planları, Makaleler, Ülke Değerlendirmeleri ve Anket Değerlendirmeleri başlıklarında COVID-19 bölümü açmıştır. Ayrıca SKB üye belediyelerle 25 Nisan 2020 tarihinde başlayan Birliğn Danışma Kurulunun da katıldığı uzaktan toplantılar, çalıştaylar, online söyleyişler düzenlemiştir. COVID-19 sürecinde üye belediyelerin yaptıkları uygulamaları ve karşılaştıkları sorunları öğrenmek için 19 adet soru hazırlamış ve cevaplamaları istenmiştir. İşte bu çalışma bu soruların değerlendirildiği çalışmadır. Bu çalışmada belediyelerin iyi uygulamalarını görmek diğer belediyelerle paylaşmak amaçlardan biridir. Ayrıca Sağlıkli Kentler Birliği, DSÖ ile Avrupa Sağlıkli şehirler Ağı toplantıları yapmıştır. Tüm bu toplantıların raporlarını web sayfasında paylaşmıştır. Çalışmaya katılan belediyelerin COVID-19 salgın sürecinde SKB'den beklentilerine verilen cevaplar dört başlık altında toplanmış.

- *Yeterliydi:* COVID-19 salgın sürecinde belediyeler SKB'nin yaptığı çalışmalarda memnun olduklarını ifade etmiş,
- *Bilgilendirme Yapabilirdi:* SKB'nin belediyelere DSÖ yayınladığı bilgileri, diğer belediyelerdeki iyi örnekleri paylaşabilirdi
- *Destek Verebilirdi*
- *Rehber Olabilirdi*

Tablo 5'de COVID-19 salgın sürecinde üye belediyelerin SKB'den ne beklediği gösterilmektedir. 58 üye belediyeden 16 belediye bu soruya cevap vermemiş, 8 belediye SKB'nin yaptıklarının yeterli olduğunu ifade etmiş, 15 belediye ise konu ile bilgilendirmeler yapabilirdi, 6 belediye de destek verebilirdi şeklinde cevap vermiştir. 10 belediye malzeme desteğinden dolayı teşekkür etmiştir.

Tablo 5 Belediyelerin SKB'den Bekledikleri

Belediyeler	Yeterliydi	Bilgilendirme yapabilirdi	Destek verebilirdi	Rehber olabilirdi	Cevap Vermemiş
Büyükşehir	4	3	1		4
İl	3	1			1
Büyükşehir İlçe	3	11	5	3	8
İl İlçe	8				3
Toplam	18	15	6	3	16

COVID-19 salgın sürecinde belediyelerin SKB'den beklentileri aşağıdaki gibidir.

Belediyeler COVID-19 salgın sürecinde SKB'nin yeterli olduğunu aşağıdaki gibi ifade etmişler;

- Aktif olarak ve koordinasyon halinde çalıştığını,
- Koordinatörlerin soruları sabırla ve özenle cevaplandırmış ve anlık olarak kapsamlı şekilde bilgi verdiğini ve bilgiye ihtiyaç duyulduğunda ulaşılabildiğini,
- Ulusal ve uluslararası yayınları ve gündemi takip ederek bilgileri hızlı bir şekilde üyelere aktardığını ve gelişmeler konusunda bilgilendirmeler yaptığını,
- Uzaktan video toplantıları gerçekleştirdiğini ve raporlayıp web sayfasında paylaştığını,
- Dünya Sağlık Örgütü'nün toplantılarına katılımımız konusunda üye belediyeleri bilgilendirdiğini,
- Önceki eğitimlerin ve paylaştığı çalışmaların yönlendirici olduğunu,
- Online ve telefon destekleri her zaman yanlarında olduklarını hissettirdiğini,
- Sosyal ağlar üzerindeki özellikle de Whatshapp'tan yapılan bilgilendirmelerin faydalı olduğunu,
- Acil malzeme ihtiyacı olan belediyelere ihtiyaçlarını karşılamada SKB'nin kaynakları çerçevesinde destek verdiğini,

ifade etmişlerdir.

Bir kısım üye belediyeler çeşitli konularda SKB'nin destek verebileceğini ifade etmiştir;

- Üye belediye personeline uzman tarafından uzaktan video ile eğitimler verilebilirdi,
- Bütçesi düşük belediyelere desteklerine devam edebilirdi,
- Belediyelerin Danışma Kurulu üyeleri ile iletişimi sağlanarak yönlendirici çalışmalar yapılabilirdi,
- Gerek yurt içindeki gerekse yurt dışındaki belediyelerin iyi uygulamaları web sayfasında paylaşılabilirdi,
- SKB'ni basında (radyo, TV, gazete vb) Danışma Kurulu üyeleri ile tanınırlık ve kamuoyunu bilinçlendirme konularında yer alabilirdi,
- Dünya Sağlık Örgütü'nün telekonferansında tercüman konusunda dikkatli olabilirdi,
- COVID-19 salgını sürecinde vaka, ölüm gibi istatistikler konusunda bilgilendirme yapabilirdi,
- Maddi ve manevi destekler olabilirdi,
- Salgın sürecinin başlangıcında ve devamında, Sağlıklı Kentler Birliği'nin, DSÖ ve Sağlık Bakanlığı başta olmak üzere sağlık meslek kuruluşlarıyla (Türk Tabipleri Birliği başta olmak üzere) daha etkin bir bilgi alışverişi sağlaması beklenebilirdi,
- Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu ile SKB Danışma Kurulu'nun online ortak toplantılar yapması ve buradan alınacak kararların Belediyelere aktarılması sağlanabilirdi,
- Son dönemde, belediyelerin yaptığı çalışmaların Birlik web sayfasında yayınlanması iyi bir uygulama olmakla beraber bunların da seçiminde belirli özgünlüklerin aranması tercih edilebilirdi,
- Dünya Sağlık Örgütüne üye olmasını avantaja çevirip koordinatörleri öncülüğünde yerel yönetimlerdeki süreci yönetebilirdi. Bu hizmet eşitliği sağlamanın yanısıra erken müdahale avantajı sağlardı,

- Kentlerin Salgına Direnç Planları hazırlamada ilke esaslar çerçevesinde eğitim verebilirdi.
- Üyeler bir araya gelip dezenfektan ve maske üretimi yapılabilirdi,
- Belediyelerin bu süreçteki sorunların çözümüne yönelik özel projeler hayata geçirebilmeleri amacıyla bir kaynak yaratılması sağlanabilirdi,
- Belediyelerin faaliyetlerine Dünya Sağlık Örgütü'nün öngörülerini doğrultusunda resmi yazılar ile yön verilebilirdi,
- Belediye harcamalarına katkıda bulunmak amacı ile proje yapılarak bakanlıklardan veya ilgili kurumlardan maddi destek alınması sağlanabilirdi,
- Alınması gereken önlemler bir liste halinde gönderilebilirdi, ilk zamanlar destek verilebilirdi,
- Belediyeler için kısa kılavuzlar hazırlanabilirdi,
- Belediyelerin il pandemi kurullarında yer almalarının önemi, sosyal eşitsizliklerin giderilmesine yönelik çalışmalar yürütebilirdi,
- SKB olarak hazırlanan görseller SKB ve üye belediye logolarıyla ortak olarak paylaşılabilirdi,(sosyal medya, billboard gibi)
- Belediyeler için bir pandemi kurulu kurup online toplantılar yaparak süreci daha iyi yönetmek adına eylem planı açıklayabilirdi,
- DSÖ'den gelen yazılar çevrilip koordinatörlere gönderilebilirdi. İçişleri Bakanlığı ve DSÖ aldığı tedbirler sosyal medyada paylaşılacak şekilde afiş, görsel tasarım belediyelere gönderilebilirdi. Sürecin başından itibaren koordinatörler ile online toplantı yapılabilirdi,

Bazı belediyeler SKB'nin bilgilendirme yapma konusundaki görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir.

- Pandemi Süresince Sağlıklı Kentler Birliği COVID-19 ile ilgili bir kamu spotu yayınlayabilirdi. Pandemi sonrası için ise 'Nasıl Normalleşebiliriz' konulu basılı ya da sözlü bir bilgilendirme yayını yapabilirdi,
- Bu salgın bitikten sonra toplumsal ve psikolojik travmanın nasıl atlatılacağı konusunda bir toplantı veya seminere ihtiyaç duyulduğunu öneriyor. Bu tarz toplumun tamamını ilgilendiren olaylarda daha etkin neler yapılabilir araştırılmalı şeklinde değerlendiriyor,
- COVID-19 salgını süresince veya başlangıç günlerinde online eğitimler aracılığı ile belediye işlemleri ve uygulamaları konusunda destekler verilebilirdi. Dünya Sağlık Örgütü'nün dünyadaki diğer ülkelerin tecrübelerinden tavsiyeleri belediyeler ile paylaşılıp belediye uygulamaları konusunda belediyelerin hazırlık yapmasına destek verilebilirdi,
- Sağlıklı Kentler Birliği kurum dışında diğer bu süreçte görev alan personellere yönelik bilgilendirme ve eğitim semineri düzenleyebilirdi,
- Artık yeni düzende en önemli konularımız ve risklerimiz başında gelen pandemi süreciyle ilgili de koordinatörlerimiz ile birlikte yeni süreçle ilgili bilgilendirme yapılmalıdır,
- Önemli olan süreç sonrası düzende dünya konjektöründe izlenerek üye belediyelere aktarılmasını isteriz,
- Hiçbir iletişim sağlanmadı, herhangi bir konuda öncülük ya da yardım da bulunmadı. Belediyelerle iletişim halinde olmaları, Halk Sağlığı konusunda öncülük yapması. Pandemi ile ilgili tıbbi malzemelerin standardının belirlenmesinde bilgi paylaşımında bulunması,

- İlgili mercilerin aldığı bilhassa sertifikasyon istenen kararlarda, sertifikasyonun hangi kurum / kuruluşlarca verilmesi gerektiği, sertifika belgesinin şekil ve içerik olarak düzenlenmesi bu konuda alınacak ücretler; kullanılacak dezenfektan malzemelerinin içermesi gereken kimyasallar ve bunların oranları vb. gibi konularda, Sağlıklı Kentler Birliğinin belediyelere öncülük edebilir, inisiyatif alarak örnek ve yönlendirici çalışmalar ortaya konabilir,

Üye belediyelerin bir kısmı SKB'nin rehberlik yapması gerektiğine yönelik görüşleri aşağıdaki gibidir.

- Sağlıklı Kentler Birliği pandemi sürecinde pandemi ile ilgili daha kapsamlı ve detaylı bilgiler hazırlayıp gerek önlemler gerekse pandemi sürecinin yönetimi konusunda tüm belediyelerimizi pandemi sürecine hazırlayabilirdi,
- Sürecin yönetiminin ortak ve verimli bir şekilde yürütülmesi için Sağlıklı Kentler Ağına üye olan kentlerdeki en iyi örneklerin belirlenmesi ve yaygınlaştırılması çalışmaları yürütülebilirdi,
- SKB, DSÖ ile ilişkilerini sıcak tutabilir,
- SKB tüm belediyelere rehberlik yapmalı,
- İhtiyacı olan belediyelere yardım düzenlemeleri ve teşvikleri yapmalı. İletişim ve rehberlik bu süreçte önemli bir katkı sağlamakta. Çünkü pandemi öğrenilen bir süreç ve tecrübe paylaşımlarının bu süreçte uygulamalara rehber olması için önemi büyük.

5. COVID 19 Salgın Sonrası Belediyelerin Çalışma Biçimleri Veya Yapılanmaları Sizce Nasıl Değişmeli?

Belediyeler COVID-19 salgını sürecinde belediyelerin çalışma biçimi ve yapılanma konusunda öneriler *Belediyenin Yapısal ve Faaliyetlerindeki Değişim Önerileri* olarak iki alt başlık altında toplanmıştır.

5.1. Belediyenin COVID-19 Salgını Sonrası Belediyenin Yapısal Değişim Önerileri;

- Kriz gibi durumların yürütülmesi için ayrı bir birim oluşturulmalı ve sürdürülebilir olmalı,
- COVID-19 salgını gibi krizlerin yürütülmesi için hızlı satın alma sistemi kurulmalı,
- “Sağlık İşleri” birimi olmayan belediyeler bu birimi mutlaka kurmalı,
- Belediyeler “Sağlık İşleri” birimini mali yönden güçlendirmeli ve eğitimli ve bilinçli personelinin sayısını arttırmalı,
- COVID-19 salgını gibi durumlar için “Acil durum risk analizleri ve Acil Eylem Planları” yapılmalı ve uygulamaya geçirilmeli,
- Belediyeler hazırladıkları Acil Eylem Planları ile ilgili senaryolar geliştirmeli belirli dönemlerde tatbikatlarını yapmalı,
- Kaynaklarının optimum kullanımı için merkezi ve yerel yönetimin temsilcileri koordinasyon ve işbirliği içinde çalışmalı,
- Belediyeler kriz durumlarında yönetimde daha aktif yer almalı,

- Kriz dönemlerinde eğitim birimi kurulmalı ve konu ile ilgili tüm personele eğitimler verilmeli,
- Belediyelerin olağan üstü durumları yönetme planlarına salgın ve bulaşıcı hastalıkların eklenmeli,
- Bazı belediyelerin bütçelerin tekrar gözden geçirilmeli, kriz dönemlerinde mali destek verilmeli,
- Belediyeler uzaktan yapılabilecek işlerini, eğitim ile toplantılarını yapmak ve belediye içindeki tüm yazışmalar için online sisteme geçmeye hazır olmalı,

5.2. Belediyenin COVID-19 Salgını Sonrası Faaliyetlerindeki Değişim Önerileri;

- Belediyeler halk sağlığı konularında daha fazla çalışmalar yapmalı,
- Belediyeler tarımsal üretimin geliştirilmesi için destekleme faaliyetleri yapmalı,
- Acil Eylem Planlarına tarımsal faaliyetleri eklemeli,
- Belediyeler tarımsal üretimle ilgili proje faaliyetlerine daha çok zaman ayırmalı,
- Belediyelerin gıda güvenliği ve halk sağlığı denetimiyle ilgili faaliyetinin mevzuatını yeniden yapılandırmalı,
- Kriz dönemlerinde belediyeler hizmet ve yardımlarını herhangi bir baskı olmadan vatandaşa eşit şekilde dağıtmalı,
- Belediyeler vatandaşa sunduğu hizmetleri uzaktan yapabilecek şekilde sistemler geliştirmeli,
- Vatandaşın hızlı erişebileceği sistemler geliştirmeli,
- Farklı yazılım kanalları kullanmak yerine ortak bir yazılım sistemi üzerinden her türlü talep ve şikayete cevap verebilme yazışmaları yapılabilir olmalı,
- Belediyeler kriz sürecinde yer alacak personel için önceden eğitim katılmasının desteklemeli ve konu hakkında bilinçlendirmeli,
- Esnek çalışma sistemleri işlerin aksamayacağı şekilde planlamalı ve Acil Eylem Planında yer almalı,
- Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği öncelikli olacak şekilde belediye içindeki çalışma ve ortak kullanım mekânları ve saatleri tekrar düzenlenmeli,
- Belediyenin bünyesinde olan kurs merkezleri, yaşlı merkezleri, kreş vb. mekânlardaki kapasiteler düşürülmeli,
- COVID-19 salgının bulaşıcılığını azaltmak amaçlı belediyede çalışan personelin işe gidip gelmesinde servis desteği verilmeli,
- Belediyelerin düzenlediği toplantı, konferans, konser, açılış gibi etkinlikler için alternatif programlar üretilmeli,
- Belediye kaynakları verimli kullanmak amaçlı ihtiyaç olan maske gibi malzemeleri üretebilecek yapıda olmalı,
- Pazar yerlerinde sergilerin sosyal mesafeyi koruyacak şekilde tekrar tasarlanmalı,
- Belediye ulaşım araçlarında sosyal mesafeyi koruyacak şekilde tekrar düzenlenmeli,
- Belediyelerde yoğun olarak kullanılan birimler sosyal mesafeyi koruyacak şekilde düzenlenmeli.
- Belediyeler kriz dönemlerinde faaliyetlerini gerçekleştirmek için bir eylem planı hazırlayabilir.

- Uzaktan çalışma sistemine geçebilecek teknolojik altyapı yatırımlarının artırılması.
- Belediyelerin belirli faaliyetleri (tiyatro, konser, söyleşi, eğitim, seminer vb.) online platformlarda yayınlanacaktır.

KAYNAKLAR

- (1) <https://www.icisleri.gov.tr/>
- (2) <https://www.tccb.gov.tr/>
- (3) covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/toplumda-salgin-yonetimi/COVID19-PandemiDonemindeHalkaAcikAlanlarinTemizlikVeDezenfeksiyonu-03052020.pdf.
- (4) covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/toplumda-salgin-yonetimi/COVID19-KapaliIsYeriOfislerdeAlinacakOnlemler-09042020.pdf
- (5) <https://www.tr.undp.org/content/turkey>
- (6) file:///C:/Users/incio/Desktop/YEREL%20Y%C3%96NET%C4%B0MLER/KAYNAKLAR/EKONOM%C4%B0/tar%C4%B1m_2.pdf
- (7) Kayabaşı, E., (2020). COVID-19'un Tarımsal Üretime Etkisi, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, Cilt 7, Sayı 5 ,Yıl 2020, S 38-45.
Borgonovi, F. and Andrieu, E., (2020). Bowling Together By Bowling Alone: Social Capital and COVID-19. *Covid Economics Vetted and Real-Time Papers*. 8 May 2020 Issue 17, 13 May 2020

ANKETE KATILAN ÜYE BELEDİYELER:

1. Adalar Belediyesi / İstanbul
2. Akçadağ Belediyesi/ Malatya
3. Altınova Belediyesi / Yalova
4. Amasra Belediyesi/Bartın
5. Antalya Büyükşehir Belediyesi
6. Avanos Belediyesi/Nevşehir
7. Balçova Belediyesi/İzmir
8. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
9. Bandırma Belediyesi/ Balıkesir
10. Bilecik Belediyesi
11. Burdur Belediyesi
12. Bursa Büyükşehir Belediyesi
13. Çankaya Belediyesi/Ankara
14. Çankırı Belediyesi
15. Denizli Büyükşehir Belediyesi
16. Didim Belediyesi/ Aydın
17. Dinar Belediyesi/Afyonkarahisar
18. Edirne Belediyesi
19. Emet Belediyesi / Kütahya
20. Fındıklı Belediyesi/Rize
21. Gazipaşa Belediyesi/Antalya
22. Gebze Belediyesi//Kocaeli
23. Gölcük Belediyesi/Kocaeli
24. Hatay Büyükşehir Belediyesi
25. İnegöl Belediyesi/Bursa
26. İstanbul Büyükşehir Belediyesi
27. Kadıköy Belediyesi/İstanbul
28. Kadirli Belediyesi/Osmaniye
29. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi
30. Karesi Belediyesi/Balıkesir
31. Karşıyaka Belediyesi/İzmir
32. Körfez Belediyesi/Kocaeli
33. Malkara Belediyesi / Tekirdağ
34. Menteşe Belediyesi/Muğla
35. Merkezefendi Belediyesi/Denizli
36. Mersin Büyükşehir Belediyesi
37. Mezitli Belediyesi / Mersin
38. Mudanya Belediyesi/Bursa
39. Muğla Büyükşehir Belediyesi
40. Muratpaşa Belediyesi/Antalya
41. Nilüfer Belediyesi/Bursa
42. Odunpazarı Belediyesi/Eskişehir
43. Ordu Büyükşehir Belediyesi

44. Ortahisar Belediyesi/Trabzon
45. Osmancık Belediyesi/Çorum
46. Pamukkale Belediyesi/Denizli
47. Pendik Belediyesi/İstanbul
48. Samsun Büyükşehir Belediyesi
49. Sandıklı Belediyesi/Afyonkarahisar
50. Serdivan Belediyesi/Sakarya
51. Süleymanpaşa Belediyesi/Tekirdağ
52. Tepebaşı Belediyesi/Eskişehir
53. Tirebolu Belediyesi/Giresun
54. Toroslar Belediyesi/Mersin
55. Trabzon Büyükşehir Belediyesi
56. Ürgüp Belediyesi/Nevşehir
57. Yalova Belediyesi
58. Yenipazar Belediyesi/Aydın